

על צלבנים וציונים

שוב הורמו הידיים. הפעם הצביע כל המערך למען הצעתי, יחד עם שאר סיעות האופוזיציה. אולם כל הקואליציה הצביעה נגד — גם הנואמים שהתמרמרו כל-כך קודם לכן. או"ם שמום?

ERGO SUM

משה דיין יושב בכנסת בקירבתי. אין הוא נראה הכי טוב, אך עדיין יש לו הכישרון לגרום לסנסציה. לעורך התרגום וציפיה. למלא את אילוסטרציה, להזעיק את צלמי הטלוויזיה העיתונאים.

וכל זה — מבלי להגיד דבר שיש לו משמעות כלשהי. כאשר התפטר, לא היה מסוגל בשום פנים ואופן להסביר מדוע. אחרי שהקשבתי לנאומו ההתפטרות שלו נשאלתי לדעתי, וסיכמתי: "הוא הסביר שהוא התפטר מן הממשלה מפני שהוא מסכים עימה."

השבוע בעת הדיון על הודעת ראש-הממשלה, קם דיין כדי לשאת את דברו. מיד — התרגשות כללית. המיוזון התרוקן. אומצות חצי-אכולות ננטשו בחיפזון. הכתבים הפלמנטריים, הפוקדים את אולם-המליאה רק לעיתים רחוקות (המיוזון מעניין אותם יותר) נהרו אל היציע שלהם. אותם חברי-כנסת, המזדמנים לאולם רק כאשר הם בטוחים כי המצלמות מתקתקות, אצו אל מקומותיהם. דיין דיבר, שקט כרגיל, משכנע כרגיל, מעניין כרגיל. מא אמר? אינו יודע. איש אינו יודע. הוא פשוט לא אמר כלום.

כעבור שעה קלה קם מנחם בגין להשיב למתווכחים. זה היה בגין הישן-חדש, איש-הרות, מנהיג-האופוזיציה (הממשלה היא עכשיו באופוזיציה לרוב הציבור, כשם שהמערך הוא באופוזיציה לממשלה). הוא היה בטרנס של התבדחות והתנגחות. נע ונד בין קומדיה ופארסה. וכל הנוכחים היו מרותקים. אפילו יצחק רבין הסולידאי שאל את שכניו: "האם הוא איבד את העשתונות?"

תוך כדי כך התנפל בגין גם על דיין. מכיוון שגם הוא לא הבין מה ביקש דיין לחדש, תקף אותו על דברים אחרים. דיין מזה בקול רם, ואחר-כך הצביע בעד בגין.

כעבור יומיים היה דיין מוכן להשמיע את תשובתו ההיסטורית. משעות הבוקר נפוצה בכנסת השמועה שהפעם יערוך את החשבון עם בגין עד תום. הפעם יגלה את הכל, גם מדוע התפטר מן הממשלה.

שוב דריכות, מתחיות, מיקבץ של מצלמות, צלחות נטושות במיוזון, ספסלים מלאים, עטים שלופים.

דיין רצה לדבר בהקדם, כל עוד העיתונאים היו מצויים במקום. לא היתה בעייה. אמנם, תורו לדבר (על העליה והירידה) היה אמור להגיע רק כעבור שעה, אבל גד יעקובי פינה לו את מקומו.

שעה קלה לפני שקם לדבר, פרץ לאולם יחיאל קדישא וניגש אל דיין (בניגוד לנוהל, גם מנהל לישכת ראש-הממשלה אינו רשאי לגשת אל מושבו של חבר-כנסת). הוא תחב לו פתק. אפשר היה לנחש מה כתוב בו: ראש-הממשלה ביקש אותו להימנע מלנאום. דיין ביטל את הבקשה בתנועת-יד. העיתונאים כבר המתינו לדבריו.

קדישא הלך, חזר כעבור רגע, ובידו פיתקה נוספת. גם הפעם הגיב דיין בתנועה של זילזול. הוא קם לנאום.

מי שרוצה להגיב על דברים שנאמרו במליאת-הכנסת ושפגעו בו, צריך לעשות זאת בסוף הישיבה, אחרי שהגיש ליו"ר את הודעתו בכתב. אך הכללים החלים על כל בן-תמונה אינם חלים על דיין. יש הסכמה אילמת שהוא עומד מעל לחוק ול-נוהל — בענייני עתקות כמו בענייני הכנסת. היו"ר לא הפריע לו להשמיע את תגובתו על דברי בגין כי אמצע ויכוח על נושא אחר לגמרי. גם אני מחיתי על כך רק אחרי שדיין סיים את דבריו. דיין הוא דיין.

ומה היה בפיו? אינו יודע. איש אינו יודע. דיין השמיע כמה דברים חסרי כל חשיבות על דבריו של בגין, שגם הם היו חסרי כל חשיבות. זה היה ויכוח על לא-כלום.

אבל המצלמות צילמו, העיתונאים רשמו, במשך שעות שאלו ה"כיתובים" איש את רעהו במיוזון, שהיה שוב מלא: "מה הוא רצה? מה הוא אמר? על מה היה הוויכוח?" וכך הוויכוח משך שעות קיים.

באותו ערב טילפן לי מאירופה איש-רדיו ידוע. הוא סיפר לי בהתרגשות שמה דיין הגדול הודיע במפתיע שהוא מוכן להתראיין עליי. העורך רצה להתכונן לראיון, ולכן טילפן ושאל אם אני יודע מה מתכוון דיין להגיד. "בוודאי", עניתי לו. "לא כלום." וכך היה.

המפרשיות בעליות, הגלים דחפו את החסקות, ילדים צוהלים שיקשו במים. אינו מדינה נחמדה זו יכולה להיות!

ידיעה טובה

אחד מסימני הזמן: אחרי תקופה ארוכה של חוסר בדיחות, שוב מוצפת הארץ בבדיחות פוליטיות.

אחת שמעתי השבוע: למה דומים חילופי-התיקים שהיו ושהיו בממשלה?

רס"ר אומר לפלוגה, במסדר-הבוקר: "בחורים, יש לי בשילכם ידיעה טובה וידיעה רעה."

"הידיעה הטובה היא שהיום, לראשונה אחרי חודש, אתם מחליפים את התחתונים."

"הידיעה הרעה היא שאתם מחליפים אותם ביניכם."

בלום כלום

את אשר אינך רוצה שיעשו לך — אל תעשה לאחרים. אני נזכר בכלל-זהב זה מדי פעם, כאשר אני צופה בראש מילחנתנו באו"ם, הפרופסור יהודה בלום, על מירקע הטלוויזיה.

הנה הוא לבדו — אחד נגד כולם. הוא מתלונן על "הרוב האוטומטי" המצביע נגדו. אותו רוב, כך הוא אמר, אינו מצביע על פי מצפוננו ושכלו הישר, אלא אך מתוך שינאה לישראל, אנטי-שמיות, צימאון לנפס, ומה עוד.

אבא אבן אמר פעם שאם הגוש הערבי-סובייטי יגיש החלטה לביטול עשרת הדיברות, היא תתקבל באופן אוטורי מטי וברוב עצום.

יתכן, פעם, בכנסת השישית, אחרי ויכוח מדיני ארוך, יתכן.

ישבתי השבוע עם בועז עברון בלובי ממוגה-אוויר של בית-מלון, על שפתימה של תליאביב, לרגליו השתרע החוף, שנראה יפה ונקי. מיטב החתיכות השתערעו שם להנאתנו. מפרשיות צבעוניות וחסקות התנדנדו על הגלים. בשמיים הכחולים צחקה שמש אביבית נעימה. ואנחנו דיברנו על עתידה של המדינה, וליבנו היה כבד מאוד.

איכשהו התגנבה לשיחה המילה, "צלבנים". האם אנחנו

צלבנים

הצלבנים החדשים? האם יהיה גורלנו כגורלם?

אני צריך כאן להודות כי תולדות הצלבנים הם אחד התחביבים העיקריים שלי. התרופצתי אחרי יהושע פראויר באולמות הדואמו של פירנצה, ודיברנו על הצלבנים. ביליתי שעות ארוכות עם גדול הצלבניסטים בעולם, סטיון ראנסימאן, בדירתו הלונדונית ובמינגל-שמירה עתיק בסקוטלנד, שם הוא מתבודד והוגה (ברצינות) ברוחות-הרפאים המטרידות את המקום בלילה.

(את ראנסימאן היכרתי כך: בשעתו קראתי את יצירתו המונומנטלית, היסטוריה של מסעי-הצלב, והתי-רשמתי עמוקות. בפעם הראשונה בחיי כתבתי מיכתב למחבר של ספר. שאלתי: "האם בשעה שכתבת את הספר עלה אירפוע על דעתך שיש למהן כלשהי בין הצלבנים והציונים?" להפתעתי, קיבלתי כעבור כמה ימים תשובה: "לא חשבתי על שום דבר אחר. אכן, רצייתי לתת לספר כותרת-מישנה — 'שיעור מעשי לציר-נים איך לא לנהוג', אבל ידידי היהודיים יעצו לי להימנע מכך. אם תודמן אירפוע לבריטניה, בוא-נא לבקר אותי." וכך עשיתי.)

הצלבנים ישבו בארץ הזאת 200 שנה. היו סיבות רבות לחורבנם. אך הסיבה האחת המאפילה על כולן, לדעת ראנסימאן, היתה ההתדלדלות הפנימית. זרם העיר לים החדשים הלך וקטן. זרם החוזרים לאירופה הלך וגדל. זוהי התופעה שאנחנו קוראים לה כיום "הירידה".

מקובל להניח כי ממלכת-ירושלים נהרסה בעיקבות הקרב האבוד ליד קרני-הטין בשנת 1187. אך זוהי מסקנה שיטחית. אין ממלכה אובדת ביגלל מפלה אחת בקרב. אלא אם כן אפס כוהנהיות שלה. הקרב של קרני-הטין היה כה גורלי, מפני שבו הושמד כל הכוח הצלבני. לא היתה שום עתודה. לא היו כוחות-מילואים. הגדודים שחסרו חזרו מומן לאירופה — ביניהם צברים בני הדור הרביעי. שהסתדרו יפה בפאריס, בקלן ובלונדון.

יש סכנות רבות המאיימות כיום על המדינה, פנימיות וחיצוניות. מילחמתנו בעם הפלסטיני, ההתפוצצות החבר-רתית הצפונית לנו, ההתדרדרות הכלכלית, כל אלה היו גם לצלבנים. אך לא הן הרסו את הממלכה הצלבנית. ולא הן הירסו את המדינה הציונית. הסרטן האוכל אותנו מבפנים הוא סרטן הירידה.

הצלבנים כבשו אחיזה בארץ, ואחר-כך התפשטו לעבר דמשק ורב-עמון, אילת וקאהיר. הם השתלטו על חלק ניכר מסוריה, פלשו למצרים, איימו בים על תיבה-הצ'ינינים למכה. בכוחם הדל הם התפרסו על שטח גדול יותר ויותר. ואז, אט-אט, התדלדל כוחם. השטח הצטמק, המצודות הנהדרות נפלו בידי המוסלמים, עד שאחרוני הצלבנים — צברים בני הדור השמיני — הופלו מן המוזל של עכו לא תוך הים. פשוטו כמשמעו.

באותה עת כבר נמאסו הצלבנים לחלוטין על תפוצות העולם הנוצרי, המגבית הצלבנית המאוחדת התדלדלה, ורק כמה קנאים מוסרפים, הרפתקנים וחובבי-מילחמה עוד עלו לארץ-הקודש. הם סיכלו שם כל סיכוי של שלום. לדעתו ראנסימאן, המצינו הצלבנים את ההזדמנות לכרות שלום עם העולם המוסלמי, כאשר היו בשיא כוחם. לאחר מכן זו היה מאוחר מדי. אכן, שיעור לציונים איך לא לנהוג.

החלפתי על כך דיעות עם עברון. למטה, על החול, הפגינו החתיכות את עורן השוהן, הרוח טלטה את

אורי אבנרי

ציונים

אישי

הגשתי את הצעת-הסיכום הבאה: "הכנסת מטילה על הממשלה לפעול כמיטב יכולתה למען השגת השלום." ברוב מכריע הצביעה הכנסת נגד הצעה זו. כל-כך מכריע, שאני הצבעתי בעדה לבדי.

זה היה בימי שילטון המערך. עכשיו שולט בכנסת הליכוד.

בשבוש שעבר, אחרי הוויכוח על הודעת ראש-הממ של, ביום שבו אירעו ההתנקשויות בגדה המערבית, הגשתי הצעת-סיכום ארוכה ומפורטת. ברגע שעליתי על הדוכן כדי לקרוא אותה באוזני הבית, בא לי רעיון. ויתרתי על כל הסעיפים, והשארתי רק אחד: "הכנסת מביעה את הודעותיה נוכח ההתנקשות שבוצעה היום נגד ראש-הציבור בגדה המערבית הפצצה שהונחה בשוק בחברון."

השר יוסף בורג היה הראשון שתפס מה קורה. הוא קפץ ממקומו ותבע שהצעה זו לא תועמד כלל להצבעה. ביגלל סיבות נוהליות, יו"ר הכנסת, יצחק ברמן, דחה את טענותיו והעמיד את ההצעה להצבעה.

בעד ההצעה הצביעה סיעת ש"י וחלק מסיעת המערך (אך לא מנהיגיה). כל הקואליציה (מילבד משה מירון, שהיתה לו ההגנות להימנע) הצביעה נגדה.

כעבור יומיים ערכה הכנסת דיון ארוך בתופעות העליה והירידה. במשך כל הדיון לא נכח באולם אף שר אחד. כל הנואמים, גם נואמי הליכוד, הביעו את התמרי-מרותם על כך, ופעם אחת אף הופסקה הישיבה בשל כך. בסוף הדיון הצעתי הצעת-סיכום של סעיף אחד: "הכנסת מביעה את מורת-רוחה על כך שבדיון זה לא נכח אף חבר אחד של ממשלת-ישראל, לרבות שר-הקליטה."

דיין